

YPSk01 Podpora pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí

Za **sociálně znevýhodněné** jsou pokládáni žáci (studenti), kteří nemají stejné příležitosti ke vzdělávání jako většinová populace žáků, a to hlavně v důsledku nepříznivých sociokulturních podmínek svých rodin nebo jiných prostředí, v nichž žijí. (**Průcha, 2009**)

Zákon č. **561/2004 Sb.** začleňuje děti se sociálním znevýhodněním mezi subjekty se speciálními vzdělávacími potřebami. V § 16 a 47 výše uvedeného zákona vymezuje sociální znevýhodnění takto:

- rodinné prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením nebo ohrožení sociálně-patologickými jevy,
- nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova,
- postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území ČR.
- **Vyhláška 73/2005 sb.**

- **Odkazy na legislativu:**
 - o <http://katalogpo.upol.cz>
 - o <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/uvod-6/>
 - o <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
 - o <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-73>
 - o <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>
 - o <http://www.ospod.cz>

Včasná péče – přípravné třídy

- Včasnou péčí se rozumí **práce s dětmi ve věku do osmi let** a jejich rodinami **ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí**. Konkrétně jde např. o přípravu dětí na docházku do školky či školy v předškolních klubech, podporu rodičů při výchově a rozvoji jejich dětí, doučování, psychologickou či logopedickou péči, tedy pomoc, aby děti automaticky nekončily v segregovaných školách.
- vyhnout se školní neúspěšnosti a podporovat ho v rozvoji a v rodině
- Platforma pro včasnou péči, kterou **Nadace OSF** spoluzaložila, usiluje o **systemové změny** v oblasti včasné péče.
- https://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/03/vasna_pee_letk.pdf

- Úspěch dítěte a jeho začlenění do kolektivu v mateřské či základní škole jsou úzce spjaty s „výbavou“, s níž do školy vstupuje. Složitá situace rodin v sociálně vyloučených lokalitách ale často vede k nedostatečnému rozvoji dětí, které může výrazně ztížit jejich nástup do školy.
- Efektivním řešením je včasná péče o rodiny s předškolními dětmi. Sociální pracovníci v domácím prostředí i v centrech pomáhají matkám a otcům rozvíjet rodičovské dovednosti, radí jim při výchově dětí a připravují rodiče i dítě na vzdělávací systém.
- Zahraniční zkušenosti ukazují, že čím dříve se začne se znevýhodněnými dětmi pracovat, tím lépe se začlení do mateřských a později základních škol. Včasná péče tak může být prvním krokem na cestě z ghetta za lepším životem

Školní neúspěšnost

- předchází se odkladem školní docházky
- nezařazení do skupiny ve třídě
- ŠKOLNÍ VÝKON, prospěch, školní zdatnost a hlavně neúspěch a neprospěch ve škole je stále aktuálním a vážným problémem, jehož redukce si vyžaduje náročnou práci s dítětem. Při řešení školních neúspěchů musí pravidelně spolupracovat učitelé, rodiče a samotní žáci. Mnohdy je nutná i konzultace s odbornými školním i psychology a poradci.
- Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory a jejím předpokladem jsou dostatečně rozvinuté intelektové schopnosti. Jejich plné využití může být však z různých důvodů blokováno.
- Může jít o tzv. relativní školní neúspěšnost, kdy z mimo intelektových důvodů má žák špatný prospěch. Nižší výkon žáka může být způsoben např. nízkou sebedůvěrou, špatným sebehodnocením, nedostatečnou motivací, negativním postojem ke škole a emočními či zdravotními problémy.
- <https://www.opppvyskov.cz/index.php/pracoviste/vyskov/80-rodic/191-skolni-neuspesnost>

Na co se zaměřit v mateřské škole a na co se soustředit

- tvořit plnohodnotnou osobnost
- emoční inteligence – umět se ovládat, umět se povzbudit, motivovat, zvládat všechny emoce,
- interpersonální stahy

- motivace a způsob práce
- rozvíjet jemnou motoriku
- podpora komunikace
- řešení konfliktu
- protikriminální hodnoty
- podpora zdravého životního stylu
- získat správné návyky
- denní režim – spánek, jídlo,
- získat nekonfliktní vztah s autoritou
- motivovat k dalšímu vzdělávání
- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/604/POJETI-SOCIALNI-A-CITOVE-VYCHOVY-V-RVP-PV.html>
- http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/S/Socialne_znevychodneny_zak
 - o náročná dlouhodobá práce

Diagnostika dítěte a diagnostika rodičů v MŠ

- (někdy stačí šuška na vesnici :D)
- dát si pozor na první dojem
- jak poznat dítě ze sociálně znevýhodněného prostředí:
 - o vytahané, špinavé, smradlavé oblečení
 - o neplacení jídla a výletů
 - o jídelní apetýt
 - o přehnaný kontakt – úzkostnost, agrese, pláč,
 - o vizáž rodičů – alkoholový dech,
 - o deprivované děti citově/sociálně – MŠ první bezpečné místo a socializace
 - o děti z vyloučené lokality
 - o jazykově a kognitivně nevyspělé děti – jazyk argot, žádný jazyk, chudá slovní zásoba
 - o pochází z kriminálního nebo mimo kriminálního prostředí
 - o odlišné kulturní vzorce
 - o chudoba
- <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/3-pedagogicka-diagnostika-zaktery-potrebuje-podporu-z-duvodu-socialniho-znevychodneni/>

3.12.

3 hlavní zdroje sociálního znevýhodnění

- jazyková bariéra
 - o chlapci častěji nepoužívají v takové míře jak holky
- rizikové chování v rodině
 - o nefunkční rodina
- zdravotní, psychické, duševní postižení / nezvýhodnění

inhibovaný zájem – Děti s inhibovaným temperamentem se při prezentaci neznámých podnětů chovají bázlivě, nesměle, obezřetně a emocionálně rezervovaně, zatímco děti s neinhibovaným temperamentem se chovají vstřícně, jsou emočně spontánní a komunikativní, s minimální mírou strachu či obav.

https://wikisofia.cz/wiki/Temperament,_jeho_hlavn%C3%AD_koncepce

Přístup k dětem se sociálního prostředí

- banalizace problémů
 - o může si za to sám
- bagatelizace problémů
 - o tíhu ctíme my a kolegyně, nemůžeme se s tím podělit s rodiči – nevýhoda
 - o sociální nerovnost

Konverzní porucha (disociační porucha)

- Charcot objevil, že hypnóza může odstranit některé neobvyklé pseudoneurologické příznaky. Tyto poruchy dříve představovaly typické projevy konverzní hysterie (dnes se termín neužívá). Abychom je mohli diagnostikovat, nesmí být prokázána somatická porucha, která by mohla mít podobné příznaky. Existuje jasný vztah mezi začátkem poruchy a stresovou událostí. Dochází k narušení integrace funkce vědomí, k reakcím jako je konverze a disociace.
 - o https://www.wikiskripta.eu/w/Disociačn%C3%AD_poruchy

Finanční zdroje

- zřizovatel (obec, kraj)
- evropské strukturální fondy (MŠMT)
- intervenční aktivity platí rodiče (okrajová možnost)

Diskuse:

Rizika

- předsudky rodičů a pedagogů
- přístup dětí – šikana
- rozhození třídy – nevypělost, agrese, ...
- řešení nepříjemných situací
- více dětí z toho to prostředí (ze školky se stává ta „problematická“)
- komunikace s rodiči
- odmítnutí pomoci rodičů

Komunikace s rodiči

- velice důležitá – vyplývá z toho většina věcí
- doporučuje se partnerský komunikační sty
 - o podstupovat od podstatného k méně podstatnému
 - o umět zabalovat
 - o komunikační akrobat
 - o nehrát si na vše ználka a naslouchat
 - o spolupracovat, dát si společný cíl
 - o vstřícnost neznamená dodržování základních pravidel
 - o ihned rodiče nalákat na třídní akci

Manuál – majinato.cz <http://majinato.cz>

- vytvořit profil žáka, se kterým pracujeme <http://majinato.cz/2-profil-ditete-na-jednu-stranku.php>
- viz. příloha

Dokument ptáčata

<https://www.youtube.com/watch?v=G20IzOsV2mw>

- 1 Jedná se o děti sociálně znevýhodněné, o jaký typ se jedná?
 - ano jedná, jak o děti ze špatného sociálního zázemí (lokalita, nezaměstnanost, finanční krize, špatné vzdělávací podmínky, týrané prostředí), tak rasa (Romové) a přistěhovalci
- 2 V čem se tato ptáčata liší od svých vrstevníků, vyjmenujte rozdíly či podobnosti?
 - liší se: nestabilním domácím zázemím, výrazným a odlišným chováním, barvou, rolí ve společnosti, finanční podporou, psychická nestabilita, slabá vůle, ...
 - podobnosti: hravé, zvědavé, motivované, chtějí mít kamarády a zájmy, fyzická zdatnost a odolnost,
- 3 V čem se liší chlapci od děvčat?
 - dívky – ubližují si spíše slově nebo sociálním vyčleněním z party, zajímají je více o vztahy, záleží jim, jak vypadají, je pro ně důležitý vztah s matkou
 - chlapci – vše řeší násilím, hádky, mají tendenci si něco dokazovat, důležitý mužský vzor, více projevují agresivitu
- 4 Jakého má Paťa otce?
 - Jako práci vozí vozíky na parkovišti. V mládí chtěl být řezníkem. Kvůli špatnému učení se vyučil zedníkem. Za mlada hrával fotbal.
- 5 Jaké sociální jevy vidíte v jednání dětí na škole přírodě?
 - Vymezení si vlastního prostoru a ukázka svých věcí (osobní zóny)
 - agrese mezi sebou, rvačky a hádky (kopání do sochy, mokrá mikina,)
 - řešení hádek – útěk x boj
 - nespisová řeč
 - finanční gramotnost (hodnota 200 Kč)
 - noční můry, děsy
 - neznalost v technologiích
 - emoční nestabilita

PROFIL ŽÁKA

ŽUMI

Je pro mne důležité

- můj svět dinosaurů
- emoce které neznám
- čas který mi věnuješ a tvá láska
- hraní si s kamarády
- jasně dané pravidla
- osobní prostor na koberec venku
- motivace ke každé aktivitě
- pravidelné povzbuzování a pochvala
- pohádky
- zajištění fyzioloických potřeb
- prostor, který má svoj systém a řád
- sociální kontakt seizími lidmi
- bubnování a hudba
- odpočinek a relaxace
- zkoumání nových věcí
- jednoduchá komunikace

Moje klady

- veselý kluk
- jsem adšení z mála
- upřímný a čitelný
- upovídaný a zvědavý
- hyperaktivní
- dobrý hudebník a herec
- ohleduplný k druhým
- hravý
- umím se vyznat v technologií
- znám všechny názvy dinosaurů
- učím se tři jazyky najednou
- můžu povídat o libi, kde jsem se narodil
- pěkně maluji
- umít vtáhnout kamarády a dospělé do společné hry
- nebojácný a statečný
- dos vých zájmů se dokážu ponořit na celý den

Pomůže mi když

- pojmenuješ moje pocity a emoce a vysleťš mi jak snimi pracovat
- budeš se mnou mluvit jen jedním jazykem, abych znal jeden dobře
- necháš mi dostatek volného prostoru, kde si můžu hrát a uklidnit se
- nebudeš se rozčilovat když provedu něco nesprávně a vysvětlíš mi to
- namotivuješ mě na každou aktivitu, kterou máš pro mě připravenou
- budeš trpělivá, já se po chvíli rozhodnu co dělat dál
- mi budeš naslouchat co ti říkám
- vždy skontruj, zda je všechno v pořádku a směji se, pokud to tak není asi mám s něčím problém
- Připomeneš mi pravidelné činnosti, rituály a pravidla

